

Тема 3. Міжнародні конфлікти та війни як основна загроза регіональній безпеці

1. *Загрози міжнародній та регіональній безпеці.*
2. *Соціальні конфлікти та їх класифікація.*
3. *Особливості збройних конфліктів.*
4. *Роль військової сили у міжнародних відносинах.*
5. *Фази політичної складової воєнно-політичного конфлікту.*
6. *Технології дестабілізації в державі як інструменти створення передумов збройних конфліктів*
7. *Сутність класичних, гібридних, мережесих, приватизованих, проксі-війн*

Питання для обговорення

1. Які основні загрози міжнародній та регіональній безпеці існують у сучасному світі?
2. У чому полягає різниця між традиційними та нетрадиційними загрозами?
3. Як глобалізація впливає на характер безпекових загроз?
4. Що таке «жорстка» та «м'яка» безпека?
5. Чому межа між «жорсткими» і «м'якими» загрозами є умовною?
6. Як «м'які» загрози можуть трансформуватися у «жорсткі»?
7. Які фактори сприяють виникненню новітніх загроз?
8. Яку роль відіграють недержавні актори у формуванні загроз?
9. Чому сучасні загрози мають транснаціональний характер?
10. Як змінився характер загроз після завершення «холодної війни»?
11. Як боротьба за ресурси впливає на міжнародну безпеку?
12. Чому дефіцит води і продовольства може спричинити конфлікти?
13. Яку роль відіграє інформаційний фактор у сучасних конфліктах?
14. Чому кіберзлочинність є загрозою національній безпеці?
15. Як змінюється баланс сил у сучасному світі?
16. Яку роль відіграють міжнародні організації у забезпеченні безпеки?
17. Що таке асиметричні загрози?
18. Як економічна нерівність сприяє конфліктам?
19. Чому Україна перебуває в зоні підвищеного ризику загроз?
20. Які наслідки має поширення зброї масового ураження?
21. Що таке соціальний конфлікт?
22. Які основні причини соціальних конфліктів?
23. Які суб'єкти можуть брати участь у соціальному конфлікті?
24. Чим відрізняється конфлікт від протиріччя?
25. Які критерії класифікації соціальних конфліктів існують?
26. У чому різниця між горизонтальними і вертикальними конфліктами?
27. Що таке конфлікти з нульовою, позитивною та від'ємною сумою?
28. Які функції соціальних конфліктів?
29. Коли конфлікт є конструктивним?
30. Коли конфлікт стає деструктивним?
31. Що таке збройний конфлікт?
32. У чому відмінність між воєнним і збройним конфліктом?

33. Які основні ознаки воєнно-політичного конфлікту?
34. Яка роль політичної влади у збройних конфліктах?
35. Які основні предмети збройних конфліктів?
36. Які структурні елементи воєнного конфлікту?
37. Хто є прямими і непрямими учасниками конфлікту?
38. Як визначення предмета конфлікту впливає на його врегулювання?
39. Чому сучасні конфлікти часто є внутрішніми?
40. Як іноземне втручання впливає на конфлікти?
41. Чи є війна продовженням політики?
42. Як змінилася роль війни після появи ядерної зброї?
43. Які типи воєн існують за масштабами?
44. Що таке конфлікти низької, середньої та високої інтенсивності?
45. Чому локальні конфлікти можуть перерости у глобальні?
46. Які основні причини воєн між державами?
47. Яку роль відіграє військова сила у сучасному світі?
48. Як оцінюються наслідки воєнного конфлікту?
49. Чому сучасні війни є більш небезпечними для цивільного населення?
50. Які умови сприяють запобіганню війнам?

Ситуаційні завдання

Ситуація 1. Соціально-економічна нестабільність і ризик конфлікту

У державі з перехідною економікою протягом останніх років спостерігається значне погіршення соціально-економічної ситуації: зростає рівень безробіття, інфляція перевищує прогнозовані показники, зменшується рівень доходів населення. Поглиблюється майнове розшарування, формується недовіра до органів влади. Паралельно з цим активізуються протестні рухи, які поступово радикалізуються. У деяких регіонах виникають сутички між протестувальниками та правоохоронними органами.

Завдання

1. Визначте тип і рівень конфлікту.
2. Проаналізуйте основні конфліктогенні чинники.
3. Оцініть ризики переходу конфлікту у збройну фазу.
4. Запропонуйте комплекс заходів державної політики щодо запобігання ескалації.

Ситуація 2. Міждержавний конфлікт за ресурси

Дві сусідні держави мають спільний доступ до стратегічно важливого природного ресурсу (річки або газового родовища). Через зміну клімату та зростання потреб населення ресурс стає дефіцитним. Одна зі сторін починає односторонньо обмежувати доступ до ресурсу, що викликає дипломатичний конфлікт. Напруженість зростає, сторони проводять військові навчання поблизу кордону.

Завдання

1. Визначте характер і тип конфлікту.
2. Проаналізуйте причини його виникнення.
3. Оцініть імовірність його ескалації до збройного протистояння.
4. Запропонуйте механізми міжнародно-правового врегулювання.

Ситуація 3. Терористична мережа і гібридні загрози

У країні діє розгалужена мережа терористичних організацій, які фінансуються через нелегальну міграцію, торгівлю наркотиками та кіберзлочинність. Вони активно використовують інформаційні технології для вербування нових членів і дестабілізації суспільства. Уряд виявляє, що частина цих структур має підтримку з-за кордону.

Завдання

1. Визначте типи загроз, що присутні у ситуації.
2. Проаналізуйте взаємозв'язок «м'яких» і «жорстких» загроз.
3. Оцініть рівень загрози для національної безпеки.
4. Розробіть комплексну стратегію протидії.

Ситуація 4. Етнополітичний конфлікт

У багатонаціональній державі одна з етнічних груп заявляє про дискримінацію та вимагає автономії. Центральна влада відмовляється задовольнити ці вимоги. Виникають масові протести, які з часом переходять у збройні сутички. З'являються неофіційні збройні формування. Деякі сусідні держави починають підтримувати різні сторони конфлікту.

Завдання

1. Визначте стадії розвитку конфлікту.
2. Проаналізуйте роль внутрішніх і зовнішніх факторів.
3. Оцініть ризики переростання конфлікту у громадянську війну.
4. Запропонуйте шляхи мирного врегулювання.

Ситуація 5. Внутрішньополітична криза і збройне протистояння

У результаті політичної кризи відбувається розкол у вищих органах влади. Частина силових структур переходить на бік опозиції. У столиці та регіонах виникають збройні зіткнення. Держава втрачає контроль над окремими територіями. Економічна система паралізована.

Завдання

1. Визначте тип конфлікту та його особливості.
2. Проаналізуйте причини переходу конфлікту у збройну фазу.
3. Оцініть можливі сценарії розвитку подій.
4. Запропонуйте механізми стабілізації ситуації.

Ситуація 6. Кіберзагроза національній безпеці

Кібернапад на критичну інфраструктуру (енергетичну систему, банківський сектор) призводить до масштабних перебоїв у функціонуванні держави. Виникає паніка серед населення, порушуються економічні процеси. Є підозри, що атака здійснена за підтримки іноземної держави.

Завдання

1. Визначте тип загрози.
2. Проаналізуйте її наслідки для держави.
3. Оцініть можливість переходу кіберконфлікту у військовий.
4. Запропонуйте систему заходів кібербезпеки.

Ситуація 7. Ескалація локального конфлікту

Локальний збройний конфлікт між двома державами через територіальну суперечку поступово виходить за межі прикордонного регіону. До конфлікту долучаються союзники сторін. Відбувається нарощування військової присутності, застосовуються сучасні види озброєння.

Завдання

1. Визначте рівень інтенсивності конфлікту.
2. Проаналізуйте стадії його ескалації.
3. Оцініть ризики переростання у регіональну війну.
4. Запропонуйте механізми стримування ескалації.

Ситуація 8. Зовнішнє втручання у внутрішній конфлікт

У державі триває внутрішній політичний конфлікт. Зовнішні актори підтримують різні сторони, надаючи фінансову, інформаційну та військову допомогу. Це ускладнює врегулювання конфлікту та посилює його тривалість.

Завдання

1. Визначте роль непрямих учасників конфлікту.
2. Проаналізуйте вплив зовнішнього втручання.
3. Оцініть наслідки для національної безпеки.
4. Запропонуйте механізми нейтралізації зовнішнього впливу.

Ситуація 9. Переговорний процес і проблема предмета конфлікту

Дві сторони конфлікту розпочали мирні переговори. Проте вони по-різному визначають предмет конфлікту: одна сторона вважає, що йдеться про територіальну цілісність, інша — про право на самовизначення. Через це переговори заходять у глухий кут.

Завдання

1. Проаналізуйте причини провалу переговорів.
2. Визначте роль предмета конфлікту у його врегулюванні.
3. Запропонуйте стратегії узгодження позицій сторін.
4. Розробіть модель ефективного переговорного процесу.

Ситуація 10. Постконфліктна нестабільність

Після завершення збройного конфлікту та підписання мирної угоди в державі зберігається напруженість. Частина населення не визнає результати домовленостей. Залишаються озброєні групи, періодично відбуваються спалахи насильства.

Завдання

1. Визначте причини постконфліктної нестабільності.
2. Проаналізуйте помилки процесу врегулювання.
3. Оцініть ризики відновлення конфлікту.
4. Запропонуйте довгострокову стратегію миробудування.

Теми для доповідей та рефератів

1. Еволюція загроз міжнародній безпеці у XXI столітті
2. Співвідношення «жорсткої» та «м'якої» безпеки

3. Роль глобалізації у трансформації конфліктів
4. Соціальні конфлікти як фактор політичної нестабільності
5. Класифікація сучасних конфліктів: теоретичні підходи
6. Збройні конфлікти: причини, структура та наслідки
7. Війна як інструмент політики: сучасні дискусії
8. Роль військової сили у міжнародних відносинах
9. Гібридні загрози та їх вплив на національну безпеку
10. Механізми попередження та врегулювання міжнародних конфліктів